

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายเสียงข้างน้อยในระบบรัฐสภา กับปัญหาตามรัฐธรรมนูญไทย : ศึกษากรณีการตรวจสอบฝ่ายบริหาร" มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายเสียงข้างน้อยในรัฐสภาไทย โดยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะปัญหาการตรวจสอบทางการเมืองและการตรวจสอบกฎหมายของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายเสียงข้างมาก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เปรียบเทียบกับการตรวจสอบทางการเมืองและการตรวจสอบกฎหมายในต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 เกิดปัญหาที่สำคัญ คือ การไม่สามารถยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี เนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดจำนวนผู้ยื่นญัตติไว้มากเกินไปและรัฐธรรมนูญกำหนดให้แยกกระบวนการยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีโดยใช้หลักเกณฑ์ที่ต่างกัน ปัญหาการยื่นอภิปรายที่ต้องยื่นถอดถอนก่อน ปัญหาการไม่สามารถตรวจสอบพระราชกำหนดกรณีจำเป็นเร่งด่วนหรือไม่ และปัญหาการตรวจสอบร่างกฎหมายไปยังศาลรัฐธรรมนูญที่ต้องยื่นเรื่องผ่านประธานสภาที่เป็นตัวแทนของฝ่ายเสียงข้างมาก ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือเป็นการจำกัดบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนฝ่ายเสียงข้างน้อย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เปลี่ยนแปลงกำหนดจำนวนผู้ยื่นญัตติไม่ไว้วางใจให้น้อยลงกว่าเดิม และกำหนดให้ตรวจสอบพระราชกำหนดกรณีเร่งด่วนได้เพื่อแก้ปัญหา แต่เมื่อศึกษาหลักการของประเทศเยอรมัน พบว่ามีเฉพาะการยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเท่านั้นเพราะถือว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของรัฐบาล ส่วนปัญหาด้านอื่นๆ รัฐธรรมนูญนี้ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไข

แนวทางแก้ไขปัญหานี้ คือ กำหนดให้ยื่นญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเท่านั้น เนื่องจาก การบริหารราชการแผ่นดินและการดำเนินการทั้งหลายของรัฐบาลย่อมอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรี แก้ไขหลักการยื่นอภิปรายที่ต้องยื่นถอดถอน และการแก้ไขบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ต้องส่งเรื่องไปศาลรัฐธรรมนูญโดยผ่านประธานสภา เพื่อให้ฝ่ายเสียงข้างน้อยในรัฐสภาไทยเป็นกลไกที่สำคัญในการตรวจสอบ ถ่วงดุล ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายเสียงข้างมากตามหลักการในระบบรัฐสภาและหลักการแบ่งแยกอำนาจอย่างไม่เคร่งครัด และเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ใช้หลักการปกครองเสียงข้างมากที่เคารพฝ่ายเสียงข้างน้อยอย่างแท้จริง